

Hva skjer i og med virkeligheten når den omfatter det *virtuelle*—slik den gjør idag—og ikke begrenses til det *aktuelle*. Det er ikke lengre en virkelighet der de står i motsetning til hverandre, men at det inngå i *spesifikke* forhold (som fornuft og fantasi). Ikke som parallelle nivåer, men som *kryssende* størrelser.

Dette er ikke en form for «postmodernisme» fordi de spesifikke forholdene det er snakk om over ikke er konstruerte. Hva skjer i krysset mellom boksing og fred/demokrati? Hva skjer i krysset mellom spill og krig (sjakk)? Hva skjer når spill slutter å være spill, og krig/fred går over i noe annet?

Det som gjør at vi her ikke snakker om konstruksjoner er at *arbeidet* med kryssende størrelser—i en *kommunikativ* kontekst—*konstituerer* noe. Det beforder et innsyn og utsyn til *noe* som ‘først ikke var der’, men så er like opplagt *begynnelsen* og *slutten* på det man slik har lagt seg ut på: *utvikling*.

I *Det frie mennesket* kommer Arne Næss inn på noen av de (mange) originale trekkene ved Spinoza's tenkning. Den tredje erkjennelsestypen er ikke passiv og kontemplativ, men aktiv og geometrisk: altså i betydningen av geometri som omfatter befaring og landmåling. Som i dette eksemplet:

Arne viser til noe man forteller om i russisk tradisjon: når man er ute i skogen—f.eks. på skogsarbeid—og det er på tide med en rast og å ta ut matpakken, så snakker man ekstra høyt om det. For man vet ikke hvem som kan være i skogen, og det kan være noen som trenger maten.

I så fall deler man nisten. Han bruker dette for å illustrere betydningen av vennskap i Spinozas liv og virke. Spinoza selv la vekt på at vår realitetssans henger sammen med virksomhet; hvor aktive vi er. Jeg tenker at det er denne virketrangen som gjør at Arne Næss går til Ghandi (og ikke til yoga).

Når han utvikler ide og praksis rundt *Ghandisk boksing* som vil det oppstå i mange—i hvert fall med bakgrunn i kunstfeltet—en hybrid mellom Ghandi og Joseph Beuys (*boxing for democracy*). Hvilket reiser spørsmål om hvilke kombinasjoner av kommunikasjon og arbeid som er *intuitiv* (og teller).

Altså en erkjennelsestype som er forutsetningen for både kommunikasjon og arbeid, men som ikke kan reduseres til noen av dem: dvs. verken til arbeid eller kommunikasjon. Kan man tenke seg at dette handler om hvordan vi *omforener* oss til å ta beslutninger med *følger* for livsformen?

Mao. med konsekvenser for hvordan livet vil arte seg—kvantitativt og kvalitativt—som følge av at vi går gjennom et «hamskifte». Men hvem er «vi» som slik «omforener oss». Er det kroppen? Er det sinnet? Eller det her vi tar spranget til den 'tenkende kroppen'. Kroppen slik en speiler det uendelige.

Spinoza skriver om kroppen slik den speiler det uendelige. Ikke mye. Men veldig klart og distinkt. Det uendelige: alltid-allerede-ennå-ikke. Deleuze skriver at det uendelige i Spinoza's ordbruk ikke må forstås som det som er ubestemt endelig, men som det *evige*. Kanskje det går an å være uenig her?

Alltid-allerede-ennå-ikke: det er det virtuelle. Muligens et bedre ord (for oss) til å forstå hva Spinoza skriver om forøvrig (f.eks. når han skriver om de uendelig mange *attributter* som utgår av virkelighetens unike substans [som er selvet], og det tilsvarende mangfoldet av *modi* som er av en *annen* natur).

Det går et skille mellom den skapende og skapte naturen: *natura naturans* og *natura naturata*. Jeg tenker at i Henri Bergson's begrepsbruk samsvarer hans skille mellom det *virtuelle* og det *aktuelle* godt med de to naturer. Altså en virtuell og en aktuell natur. For da må vi stille oss helt andre spørsmål.

Hva skjer når det virtuelle blir aktuelt; når det virtuelle tar opp i seg, og omslutter, det aktuelle. Det er vel lett å bli enige om at dette er en god beskrivelse av dagens situasjon, der det virtuelle slett *ikke* er det samme som uvirkelig, men tar opp en side ved det virkelig som er det *potensielle*.